

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

กระดาษสาเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นเมืองซึ่งนิยมทำเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัวทางภาคเหนือของประเทศไทยมาเป็นเวลาหลายร้อยปีมาแล้ว โดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ อุดรดิตถ์ เป็นต้น ซึ่งคาดว่าได้รับอิทธิพลการผลิตมาจากประเทศจีน โดยใช้กรรมวิธีการผลิตแบบดั้งเดิม การผลิตกระดาษสาโดยส่วนใหญ่จะผลิตเพื่อบันทึกเรื่องราว คัมภีร์ พุทธศาสนา และคำรายต่างๆ (มโนญ จันทรประสิทธิ์, อุตสาหกรรมสาร.2535) นับเป็นการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมและเทคโนโลยีมาจากบรรพบุรุษ การผลิตกระดาษสาจะผลิตมาจากวัสดุธรรมชาติที่หาได้ง่ายคือ ต้นปอสา ซึ่งมีคุณสมบัติที่เด่นกว่ากระดาษประเภทอื่น คือมีความเหนียวนุ่ม ไม่แตกแฉกและกรอบ ที่สำคัญคือมีความคงทน สามารถเก็บรักษาใช้ได้นาน โดยที่แมลงไม่กัด (นงลักษณ์ จันทรสมบัติ, รายงานเศรษฐกิจ ธนาคารกรุงไทย.2536) การทำกระดาษสาจะนิยมทำกันภายหลังที่เสร็จสิ้นการเก็บเกี่ยวหรือว่างเว้นจากการทำไร่ทำนา ถือเป็นอาชีพรองของครอบครัว

ในอดีตที่ผ่านมาตลาดผลิตภัณฑ์ของกระดาษสาไทยยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก เนื่องจากคุณลักษณะของเนื้อกระดาษเป็นข้อจำกัด เช่นมีความหนาบางไม่เท่ากัน มีสิ่งสกปรกเจือปนอยู่มาก นอกจากนี้ผู้ผลิตกระดาษสายังมีน้อยราย ตลาดจึงเป็นของผู้ผลิตเป็นเหตุให้ไม่มีการแข่งขัน หรือมีการแข่งขันไม่รุนแรง และไม่เกิดแรงจูงใจให้มีการพัฒนาการผลิตให้กระดาษมีคุณภาพดีขึ้นเป็นผลให้ไม่มีการขยายตัวของตลาดอันเป็นปัญหาถูกโซ่ต่องเนื่องกันไปด้วย ปัจจุบันผลิตภัณฑ์กระดาษสาได้รับความนิยมนำมาใช้ทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศอุตสาหกรรม เนื่องจากมีความตื่นตัวในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นความนิยมในตัวผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติและ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมจึงเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับผลิตภัณฑ์กระดาษสามีความหลากหลาย สามารถนำมาผลิตแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น ผลิตเป็นกระดาษห่อของขวัญ ของที่ระลึก ของประดับตกแต่งบ้าน ชุดเครื่องเขียน การ์ดอวยพร ดอกไม้ประดิษฐ์ งานศิลปะต่าง ๆ ตลอดจนถึงกระดาษใช้สำหรับห่อเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ เป็นต้น ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับกระดาษสาให้มีมูลค่าสูงขึ้น

อำเภอสันกำแพงจังหวัดเชียงใหม่เป็นแหล่งหนึ่งที่มีการผลิตกระดาศาซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาเป็นเวลาช้านาน โดยมีผู้ผลิตอยู่ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ในเขตตำบลต้นเปา คือ บ้านสันต้นเปา บ้านหนองโค้ง และบ้านสันป่าคำ (ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1) จากเดิมมีผู้ผลิตเพียงไม่กี่ราย และใช้วิธีการผลิตแบบดั้งเดิม กระดาศาที่ได้จะนำไปเป็นส่วนประกอบของร่มที่เป็นที่รู้จักกันดีคือร่มบ่อสร้าง และการผลิตพัด นอกจากนี้ยังใช้ในการทำไม้เทียน ทำตุ้ง และทำโคมลอย ซึ่งกระดาศาในขณะนั้นยังไม่เป็นที่นิยมของตลาดมากนัก จนกระทั่งต่อมากระดาศาและผลิตภัณฑ์กระดาศาได้มีการส่งเสริมจากหน่วยงานราชการ เช่น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม โดยจัดอบรมการพัฒนาารูปแบบของผลิตภัณฑ์ และปรับปรุงกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการค้าส่งออก จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้มีจำนวนของผู้ผลิตเพิ่มมากขึ้น ความต้องการผลิตภัณฑ์กระดาศาทั้งในประเทศและต่างประเทศมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์กระดาศาจะแทรกอยู่ในมูลค่าการส่งออกกระดาศารวมซึ่งไม่สามารถแยกได้อย่างชัดเจน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้กระตุ้นให้มีการตื่นตัวของธุรกิจกระดาศา โดยจัดงาน “เสน่ห์กระดาศา” “เทศกาลของขวัญ” ในระดับท้องถิ่นเป็นประจำทุกปีเพื่อให้ผู้ซื้อและผู้ผลิตได้พบกัน สำหรับตลาดสำคัญของผลิตภัณฑ์กระดาศาในต่างประเทศได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน แคนาดา ออสเตรเลีย อังกฤษ ซาอุดีอาระเบีย สิงคโปร์ ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ และญี่ปุ่น เป็นต้น ซึ่งได้สั่งซื้อผลิตภัณฑ์กระดาศา อาทิเช่น ดอกไม้ประดิษฐ์ ต้นไม้ประดิษฐ์ การ์ดต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านหรือผนัง และของขวัญของขวัญ โดยมีความนิยมสั่งซื้อต่างกัน ดังตารางที่ 1

ดอกไม้ประดิษฐ์	ต้นไม้ประดิษฐ์	การ์ดต่าง ๆ	ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านหรือผนัง	ของขวัญของขวัญ
สหรัฐอเมริกา	สหรัฐอเมริกา	สหรัฐอเมริกา	ฝรั่งเศส	ญี่ปุ่น
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	สวิตเซอร์แลนด์	
แคนาดา	สวีเดน	ออสเตรเลีย		
ออสเตรเลีย	ออสเตรเลีย			
อังกฤษ	ญี่ปุ่น			
ซาอุดีอาระเบีย	สิงคโปร์			
สิงคโปร์				

ตารางที่ 1 ตารางแสดงประเทศที่นิยมสั่งซื้อผลิตภัณฑ์กระดาศา

(ที่มา:นางลัทธณ์ จันทร์สมบัติ, รายงานเศรษฐกิจ ธนาคารกรุงไทย, มกราคม .2536. หน้า 63.)

ผลิตภัณฑ์กระดาษสาจึงเป็นธุรกิจที่มีคู่แข่งทางการขายตัวได้ดี เนื่องจากปริมาณการผลิตยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ ในขณะที่เดียวกันผู้ประกอบการธุรกิจกระดาษสาที่ดีต้องมีการปรับตัวให้เป็นธุรกิจขนาดกลางและเล็กหรือ SME (Small and Medium Sized Enterprises) ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งที่กระแสสังคมเห็นว่าเป็นทางรอดเศรษฐกิจของประเทศไทย (दनัย เทียนพุด ,CHULALONGKORN REVIEW, 2542) และเพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินงานไปได้ นอกจากนี้ยังสามารถเข้าไปแข่งขันกับตลาดธุรกิจกระดาษสาทั้งในประเทศและนอกประเทศ ถ้าผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์กระดาษสา มีความรู้และความเข้าใจวิธีการจัดการธุรกิจผลิตภัณฑ์กระดาษสา เช่น ความเข้าใจหน้าที่ทางด้านการจัดการ การจัดการการผลิต การจัดการบุคลากร การจัดการการตลาด และการจัดการการเงิน

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาธุรกิจผลิตภัณฑ์กระดาษสาโดยใช้แนวคิดทางด้านการจัดการ รวมถึงการจัดการการดำเนินงานธุรกิจ เพื่อวิเคราะห์และศึกษาถึงความพร้อมและการนำหลักทฤษฎีไปประยุกต์ใช้โดยผู้ประกอบการ ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาธุรกิจผลิตภัณฑ์กระดาษสาให้สามารถปรับตัวสู่ธุรกิจผลิตภัณฑ์กระดาษสาที่มีการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต และช่วยเสริมรายได้ให้กับชุมชน

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1.เพื่อศึกษาการจัดการธุรกิจผลิตภัณฑ์กระดาษสา ของผู้ประกอบการในเขตอำเภอ สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
- 2.เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานธุรกิจผลิตภัณฑ์กระดาษสา ของผู้ประกอบการในเขตอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินงานของธุรกิจ (Business Operation) หมายถึง การดำเนินกิจกรรมเริ่มตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการแปรรูป รวมไปถึงการจัดการธุรกิจ จนกระทั่งออกมาเป็นผลผลิต

การจัดการธุรกิจ (Business Management) หมายถึง การจัดการธุรกิจโดยครอบคลุมถึงหน้าที่การจัดการ การจัดการการผลิต การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการตลาด การจัดการการเงิน และการจัดการด้านสารสนเทศ

ผลิตภัณฑ์กระดาษสา (Saa Paper Product) หมายถึง การนำกระดาษที่ได้จากการแปรรูปของต้นปอสา นำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่นของที่ระลึก ของประดับตกแต่งบ้าน ชุดเครื่องเขียน การ์ดอวยพร ดอกไม้ประดิษฐ์ กระดาษห่อของขวัญ

หน้าที่ทางด้านการจัดการ (Management Functions) หมายถึง หน้าที่ในการนำทรัพยากร มาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามขั้นตอนการจัดการ ซึ่งประกอบด้วย

1.การวางแผน (Planning)	2.การจัดองค์การ (Organizing)
3.การชี้นำ (Leading)	4.การควบคุม (Controlling)

การจัดการการตลาด (Marketing Management) หมายถึง การใช้เครื่องมือทางการตลาด หรือการใช้ส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งประกอบด้วย

1.ผลิตภัณฑ์ (Product)	2.ราคา (Price)
3.การจัดจำหน่าย (Place)	4.การส่งเสริมทางการตลาด (Promotion)

การจัดการการผลิต (Production Management) หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพ ของปอสาเป็นกระดาษสา และกระบวนการเปลี่ยนแปลงกระดาษสาเป็นผลิตภัณฑ์กระดาษสา

การจัดการการเงิน (Finance Management) หมายถึง การบริหารการจัดการที่ครอบคลุม กิจกรรมหลัก 2 ประการ คือ การจัดหาเงินทุนและการใช้เงินทุน

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Management) หมายถึง กระบวนการ ที่ผู้บริหารใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการสรรหา คัดเลือก และบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติ เหมาะสมกับการปฏิบัติงานขององค์กร รวมถึงการมุ่งที่จะธำรงรักษามูลค่ากรให้ปฏิบัติงานกับองค์กร ได้อย่างดี

ธุรกิจผลิตภัณฑ์กระดาษสา หมายถึง ธุรกิจที่นำกระดาษสาที่ได้จากการแปรรูปของต้นปอ สานำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่นของที่ระลึก ของประดับตกแต่งบ้าน ชุดเครื่องเขียน การ์ดอวยพร ดอกไม้ประดิษฐ์ กระดาษห่อของขวัญ โดยจะศึกษาเฉพาะสถานประกอบการที่มีป้าย ชี้อร้าน

อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก (SME) ความหมายของกระทรวงอุตสาหกรรม โดย แบ่งเกณฑ์อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเป็นปัจจัยหลักดังนี้

- อุตสาหกรรมขนาดเล็กคืออุตสาหกรรมที่มีการจ้างงาน 50 คน หรือน้อยกว่า
- อุตสาหกรรมขนาดกลางคืออุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานมากกว่า 50 คน
- แต่น้อยกว่า 200 คน

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในด้านต่อไปนี

- ด้านการจัดการ เช่น การวางแผน การจัด โครงสร้างองค์กร การจัดการทรัพยากรมนุษย์
- ด้านการตลาด เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดจำหน่าย
- ด้านการเงิน เช่น การจัดการเงินทุน การจัดหาแหล่งเงินทุน

ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

ทำให้ทราบถึงหลักการจัดการที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจผลิตภัณฑ์กระดาษสาของผู้ประกอบการในเขตอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ว่ามีการนำหลักการจัดการ ไปประยุกต์ใช้ อย่างไรเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาส่งเสริมธุรกิจผลิตภัณฑ์กระดาษสาให้มีการปรับตัวสู่ธุรกิจที่มีความพร้อมในการแข่งขันได้ในอนาคต และเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้ประกอบการที่มีธุรกิจลักษณะใกล้เคียงหรือผู้ที่มีความสนใจนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ กับธุรกิจของตนเองหรือกับชุมชนได้ในอนาคต

ในด้านวิชาการ ผลจากการวิจัยจะทำให้ทราบถึงวิธีการจัดการธุรกิจที่เจ้าของธุรกิจผลิตภัณฑ์กระดาษสาใช้ในการจัดการซึ่งกระทำติดต่อกันมานาน และในการดำเนินงานนั้นมีปัญหาและอุปสรรคใด เพื่อจะนำผลการวิจัยที่ได้ไปพัฒนาธุรกิจให้สามารถปรับตัวได้ภายใต้สภาพการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง